

Kaynaklar

1. Otar.A. “Koronavirus Turalı Akındar Jazgan Ölender.” 30 Mart 2020, <https://egemen.kz/article/226488-koronavirus-turaly-aqyndar-dgazghan-olenhder>, [06.04.2020, 11.09.2021, 24.03.2021]
2. <https://bilim-all.kz/tag/olen?tag=koronavirus>, [24.03.2021]
3. Kaplan.M. *Hikâye Tahlilleri*. 20.baskı- İstanbul: Dergâh Yayınları, 2015.
4. Nurjan,S. “Bavırjan Şimerdenuli. ‘Virus-Dop’ (Poema).” 16.04.2020. <https://qazaqadebieti.kz/24375/bauyrzhan-shirmedin-ly-virus-dop-poema> [11.09.2021, 24.03.2021]
5. Abay. *Şıgarmalar*, Almatı: Mör, 1994.
6. Ak, Ö. “Soğuk Algınlığından Ölümcül Salgına! Küresel Kâbus.” *Bilim ve Teknik*, Mart 2020. <https://covid19.tubitak.gov.tr/sites/default/files/inline-files/mart-2020.pdf> [24.03.2021]
7. <https://covid19.tubitak.gov.tr/sites/default/files/inline-files/ocak-2021-1.pdf> [24.03.2021]
8. “Wuhan’daki ilk Covid karantinasının birinci yılı: Çin, salgını nasıl kontrol altına aldı?” <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-55764013> [24.03.2021]
9. <https://www.who.int/ru/news/item/29-06-2020-covidtimeline> [31.03.2021]
10. Aljantegi.T. “Pandemiya Silikpesi”. <https://abai.kz/post/119102> [11.09.2020]

UDK 37.022

Erdogan H.,

PhD Instructor Tourism Management
Tourism Faculty Kastamonu University
Kastamonu /Turkey
h.erdogan@kastamonu.edu.tr

TOPLUMDİL BİLİM BAĞLAMINDA YABANCI DİL ÖĞRENİMİ

1957 yılından sonra üretici dönüşümsel dilbilgisi anlayışı bir yandan kabul görürken, diğer yandan dil dizgesini toplumsal bağlamdan uzaklaştırdığı için eleştirilmiştir [9, s.12]. Bununla birlikte iletişimsel dil öğretimi kavramının gelişmesiyle birlikte 1970’lerin başında gramer odaklı yaklaşımda bir kopukluk yaşanmıştır. Bu dönemde ortaya çıkan toplum odaklı çalışmalar, özellikle Austin, Halliday, Savignon gibi isimlerin çalışmaları, dil öğreniminde değişiminin öncüsü olmuşlardır [7, s. 291-292]. Bir başka deyişle dil öğreniminde dilbilgisel yaklaşım eksik kalmıştır ve yeni yaklaşımlara gereksinim duyulmuştur.

Sanayi devrimiyle birlikte ticari ilişkilerin ve seyahatlerin artması sonucunda yabancı dil öğreniminde sözlü iletişim ivme kazanmıştır. Aynı şekilde günümüzde kitle iletişim araçlarının ve ulaşım olanaklarının gelişmesiyle sözlü iletişim daha da önem kazanır olmuştur. Böylelikle önceden yabancı dil öğreniminde ölçünlü dilin bilinmesi yeterli bulunurken; bugün ölçünlü dilin yanı sıra farklı toplumsal

kesimlerin dil kesitlerinin ve bölgesel dil değişkenlerinin de öğrenilmesine ihtiyaç duyulmuştur. Bu bağlamda yabancı dil öğreniminde başarılı bir iletişim kurabilmek adına dilbilgisel yetilerle birlikte toplumdilbilimsel yetilerin de geliştirilmesi ön plana çıkmıştır [6, s. 313]. Yabancı dil öğreniminin temelinde kültürlerarası iletişim ve partnerlerin birbirini anlamasının sağlanması vardır. Toplumdilbilimsel edinç, dil kullanımının sosyo-kültürel şartlarını yansıtmakla beraber iki farklı kültür temsilcisi arasında sözlü iletişimi de etkilemektedir [2, s.261]. Bu anlayışla yabancı dil öğreniminde toplumdilbilimsel yaklaşım ön plana çıkmıştır.

Dil çalışmasının bir parçası olarak, toplumla ilişkili dil çalışması şeklinde tanımlanan toplumdilbilim [8, s. 4], 1952 yılında ilk kez Haver C. Currie tarafından ortaya atılmıştır [1, s. 53]. Toplumdilbilim, dil olgularıyla toplumsal olgular arasındaki ilişkileri, etkileşimi, birbirinin değişkeni olarak ortaya çıkmasını yani bu iki tür olgu arasındaki eşdeğişirliği incelemektedir [10, s. 196]. Dil ve sosyal yapıların ilişkisi, dil durumlarının tipolojisi, çok dilliliğin sosyal yönleri, dilin sosyal farklılaşması gibi başlıklar çağdaş toplumdilbilimin konuları arasındadır [4, s. 144]. Dolayısıyla toplum içindeki farklı değişkenlerin dile nasıl yansıdığı gösterilmeli ve ölçünlü dil dışında bu dil farklılıkları da yabancı dil öğreniminde yerini almalıdır.

Dil farklılıklarının başında coğrafya ve toplumsal yapı gelmektedir. Dil, etnik özelliklere, eğitime, aileye, cinsiyete, yaşa, bireye vb. etkenlere göre değişiklik göstermektedir [5, s. 127]. Dil kullanımında bir kadının ve erkeğin kullandığı söz varlığı ve söz dizimi hatta telaffuzu birbirinden farklıdır. Aynı şekilde bir gencin dil kullanımı yaşınınkinden farklı olduğu gözlemlenmiştir [3, s. 18]. Bu bağlamda yabancı dil öğreniminde öğrencinin seviyesini ve dil öğrenim amacını göz önünde bulundurmanın yanı sıra o toplumun kültürel bağlamı çerçevesinde toplumun farklı dil kesitlerini de öğretmek o denli önem kazanmaktadır [6, s. 321].

Tüm bu bilgiler ışığında, yabancı dil öğreniminde dil değişkenleri göz önünde bulundurulmalıdır. Yabancı dil öğreniminde ölçünlü dil ile birlikte ölçünlü olmayan dilin öğretilmesi de amaç edinilmelidir. Bu amaç doğrultusunda yabancı dil öğrenim sürecinde ders kitapları, edebi kitaplar, resmî gazeteler ile birlikte toplumun farklı dil kesitlerini sunmak adına kitle iletişim araçlarından da (TV dizileri, sinema filmleri, radyo kanallarının takibi, sosyal medya kullanımı vb.) faydalanılabilir.

KAYNAKÇA

1.Aşkın Balcı, H. Etkileşim Dilbilimi ve Toplumdilbilim// Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi. — 2019 — № 12(68). — 45-56 s.

2.Çemezova, L. Yu. Rol' sotsiolingvistiki i lingvostranovedeniya v protsesse obuçeniya inostrannomu yazıku// Sovremennie problemi gumanitarnih i obşcestvennih nauk. —2019 — № 5(27). —260-263 s.

3.Çolak, G. Toplumdilbilimi. Toplumsal Cinsiyet ve Dil. — İstanbul: Bilge Kültür Sanat, 2019. —176 s.

4.Dotsenko, T.İ., Yerofeyeva, Ye. V., Yerofeyeva, T.İ. Permskaya şkola sotsiolingvistiki: teoretiçeskie i metodologiçeskie osnovaniya // Vestnik Permskogo universiteta. —2010 — № 2(8). — 144-155 s.

5.Eker, S. Toplum-dilbilim Dil Planlamaları ve Kamu Mensuplarının Dil Kullanımı//Gazi Türkiyat. —2007 — №1. — 127-135 s.

6.Günday, R. Çokdillilik ve Çok Kültürlülük Bağlamında Yabancı Dil Öğretimine Toplumdilbilimsel Yaklaşım// Turkish Studies. —2013— № 8 (10). — 313-330.

7.Hornberger, N. H.& McKay, S. L. Sociolinguistics and Language Education— Bristol, Buffalo, Toronto: Multilingual Matters, 2010. — 571 s.

8.Hudson, R.A. Sociolinguistics. — Cambridge: : Cambridge University Press, 1996. — 279 s.

9.İmer, K. Dil ve Toplum. — Ankara: Gündoğan Yayınları, 1990. — 192 s.

10.Vardar, B. Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü. — İstanbul: Multilingual, 2002. —289 s.

УДК 378.147.33

Жизномірська О. Я.

кандидат психологічних наук,
доцент кафедри педагогіки і психології
та інклюзивної освіти ТОКІППО

ОСОБЛИВОСТІ ДИСТАНЦІЙНОГО ФОРМАТУ НАВЧАННЯ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Сучасні виклики сьогодення та соціально-психологічні очікування спонукають освітянську громаду та спільноту учнів задуматися над власним «Я», моральними цінностями, особистісними пріоритетами, перспективами професійного розвитку. У науковому контексті дистанційний формат розглядається як спосіб навчання, форма міжособистісної співпраці, механізм гнучкості у здобутті інформації та ін. Зокрема, нас турбують питання такого змісту: як швидко, якісно здобути знання; оволодіти інноваційними техніками й технологіями; як за мінімальний проміжок часу отримати високий результат; як презентувати свої професійні вміння та навички; як регулювати емоційний стан при отриманні невдач у педагогічній діяльності тощо. Сучасний педагог має володіти багатогранністю, професійною вимогливістю, наполегливістю та емпатійним ставленням до своєї праці та праці інших (учнів, колег, батьків, адміністрації навчального закладу).

Зважаючи на складну та непередбачувану ситуацію в нашій країні, ми продовжуємо працювати в онлайн-форматі та різні заходи обласного рівня також здійснюємо дистанційно, оскільки останнє відкриває широкі можливості для самонавчання, самокерування, самоорганізації, самодисципліни, саморозуміння, самооцінювання, самокорекції особистості педагога, учнів різного віку, котрі прагнуть внести корективи у професійне «Я» життя. Так, перебуваючи у соціумі інформаційного «перенасичення», хаотичного керування, педагог та учні почуваються дещо розгубленими, розчарованими, оскільки швидкоплинні зміни та тривалі карантини в освітньому процесі накладають психологічний відбиток на внутрішнє сприймання та подальшу співпраці у різних соціальних взаємодіях. Ретельно аналізуючи всі труднощі нинішньої ситуації, особистість учителя перебуває в різних умовах та